

Občan, demokracia
a zodpovednosť

Súdy majú stále problémy s poskytovaním rozsudkov verejnosti

Monitoring prístupu verejnosti k súdnym rozhodnutiam

Občianske združenie *Občan, demokracia a zodpovednosť* (predtým *Občan a demokracia*) v roku 2009 monitorovalo, ako okresné a krajské súdy sprístupňujú verejnosti svoje rozsudky. Monitoring je súčasťou projektu *Za transparentné súdnictvo rešpektujúce princíp rovnosti*.¹

Výsledkom monitoringu je zistenie, že mnohé okresné a krajské súdy majú stále problém s verejnosťou svojich rozsudkov. Nedodržiavajú zákon o slobodnom prístupe k informáciám, odmietajú poskytnúť svoje rozsudky verejnosti a argumentujú pritom dôvodmi, ktoré vôbec nemajú oporu v zákone. Viaceré súdy poskytli iba výrok rozsudku, ale odmietli poskytnúť celý rozsudok – teda aj jeho odôvodnenie. Ďalšie súdy v rozpore so zákonom žiadost' o poskytnutie rozsudku úplne ignorovali, alebo zaslali svoju odpoveď až po zákonnej lehote.

Prístup verejnosti k súdnym rozhodnutiam umožňuje verejnú kontrolu rozhodovania súdov. Tá je mimoriadne potrebná, pretože súdy trpia „demokratickým deficitom“. Sudcovia a sudkyne sú totiž menovaní doživotne a občania a občianky voči nim nemôžu vyvodiť zodpovednosť vo voľbách či prostredníctvom iného demokratického mechanizmu. Prístup verejnosti k súdnym rozhodnutiam zvyšuje zodpovednosť sudcov a sudkýň, predvídateľnosť súdneho rozhodovania, a tým aj celkovú dôveryhodnosť súdnictva a právnu istotu verejnosti.

Združenie *Občan, demokracia a zodpovednosť* (ODZ) chce motivovať súdy, aby svoje rozsudky poskytovali verejnosti, čo je aj jedným z cieľov tejto projektovej aktivity. Správu z monitoringu² a v nej obsiahnutú právnu analýzu preto zasiela všetkým monitorovaným súdom.

Podrobnejšie informácie o zisteniach monitoringu

V rámci monitoringu bolo všetkým okresným a krajským súdom (54 okresných a 8 krajských, spolu 62 súdov) zaslaných 124 žiadostí o sprístupnenie rozsudkov podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Požadované rozsudky sa týkali občianskoprávných, obchodných aj trestných prípadov. V prvej fáze monitoringu podávali žiadosti fyzické osoby, v druhej fáze podávalo žiadosti samotné občianske združenie (v roku 2009 ešte pod názvom *Občan a demokracia*).

V prvej fáze monitoringu, teda na žiadosti fyzických osôb, zo 62 súdov neodpovedalo vôbec 8 súdov, 40 súdov odpovedalo v zákonnej lehote (8 pracovných dní) a 14 súdov odpovedalo až po nej. 16 súdov žiadostiam v plnom rozsahu vyhovel a sprístupnilo požadované rozhodnutie vo forme fotokópie alebo elektronickej kópie (tzv. skenu). 21 súdov rozhodnutie vôbec nesprístupnilo. 5 súdov iba odkázalo na súdne rozhodnutie zverejnené na internetovej stránke ministerstva spravodlivosti. 5 súdov odpovedalo, že vec bola postúpená inému súdu, resp. že vo veci rozhoduje iný súd. 7 súdov zaslalo len výrok požadovaného súdneho rozhodnutia, t. j. bez odôvodnenia rozsudku.

V druhej fáze monitoringu, teda na žiadosť občianskeho združenia, zo 62 súdov neodpovedali vôbec 4 súdy, 51 súdov odpovedalo v zákonnej lehote (8 pracovných dní) a 7 súdov odpovedalo až po nej. Zo 181 odpovedí na žiadosti súdy sprístupnili 105 rozhodnutí (vo forme fotokópie alebo skenu rozhodnutia). V 41 prípadoch rozhodnutia nesprístupnili, pretože nemali požadovanú informáciu k dispozícii. V 3 prípadoch súdy odkázali na súdne rozhodnutie zverejnené na internetovej stránke ministerstva spravodlivosti. V 8 prípadoch odpovedali, že vec bola postúpená inému súdu, resp. že vo veci rozhoduje iný súd. V 6 prípadoch súdy zaslali len výrok požadovaného súdneho rozhodnutia, t. j. bez odôvodnenia rozsudku.

Občan, demokracia
a zodpovednosť

Z monitoringu vyplýva, že viaceré súdy postupovali inak voči individuálnym osobám než voči občianskemu združeniu. Ak o sprístupnenie súdneho rozhodnutia požiadala fyzická osoba (jej žiadosť o informácie neobsahovala právne argumenty), viac ako polovica súdov ho v rozpore so zákonom neposkytla alebo poskytla iba jeho časť, napr. výrok rozhodnutia bez jeho odôvodnenia. Ak o sprístupnenie požiadalo občianske združenie, väčšina súdov mu súdne rozhodnutie sprístupnila – žiadosť združenia obsahovala aj pomerne rozsiahlu právnu argumentáciu, pričom k nej boli priložené aj fotokópie dvoch rozhodnutí Ministerstva spravodlivosti SR podporujúcich sprístupnenie súdnych rozhodnutí.

Z výsledkov monitoringu vyplýva aj to, že viaceré súdy nie sú stále pripravené alebo nie sú ochotné vybavovať žiadosti podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Ak o rozsudky požiadali individuálne žiadateľky, 8 súdov na žiadosť o informácie vôbec nezareagovalo. V prípade, ak o informácie požiadalo občianske združenie, na žiadosť vôbec nezareagovali 4 súdy. Súdy však majú povinnosť sprístupňovať informácie už od účinnosti infozákona od roku 2001. V rámci prvej fázy monitoringu 14 súdov odpovedalo na žiadosť o informácie po zákonnej lehote (8 pracovných dní), čo nasvedčuje tomu, že ich organizácia práce nie je dostatočne efektívna.

Základné odporúčania pre súdy

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám hovorí, že súdy sú povinné sprístupňovať „informáciu o rozhodnutí“. Viaceré súdy však túto formuláciu vykladajú tak, že za „informáciu o rozhodnutí“ považujú iba výrok rozsudku a sprístupňujú iba tento výrok, napr. v znení „žaloba sa zamieťa“. „Informácia o rozhodnutí“ je však informácia o každej časti rozsudku aj o jeho odôvodnení, a teda aj celý obsah rozsudku vrátane výroku, odôvodnenia a poučenia o odvolaní. **Súdy teda musia sprístupňovať celý text, resp. fotokópiu rozsudku, po vylúčení chránených údajov (napr. osobných údajov), a nie iba výrok rozsudku.**

Súd musí sprístupniť rozsudok žiadateľovi alebo žiadateľke o informácie aj v tom prípade, ak nie je účastníkom či účastníčkou konkrétneho súdneho konania. Podľa zákonov upravujúcich činnosť súdov sa súdne rozhodnutie doručuje iba účastníkom konania a iba určité osoby sú oprávnené nazeráť do súdneho spisu. Ani to však neznamená, že súd nemusí sprístupniť súdne rozhodnutie na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Súd však pri sprístupnení rozsudku vylúči z rozhodnutia chránené údaje, napr. osobné údaje, utajované skutočnosti.

Pozn.:

¹ Projekt sa realizuje v rámci Blokoveho grantu NOS-OSF s finančnou podporou z Finančného mechanizmu EHP, Nórskeho finančného mechanizmu a zo štátneho rozpočtu SR.

² <http://www.oad.sk/?q=node/407> - správa z monitoringu

Bratislava, 11. 2. 2010

Ďalšie informácie:

www.oad.sk, www.diskriminacia.sk

